

ЗАЩО Е НУЖНО ДА СЕ УЧИШ ПОСТОЯННО В ПРОФЕСИЯТА

Развитието на всеки човек е негова лична отговорност, работодателят може само да помогне

Милен Великов

Краткият отговор на въпроса защо е нужно да учиш постоянно е – за да си конкурентен, експертно подготвен и по-адаптивен на изискванията към теб, които все още не са създадени.

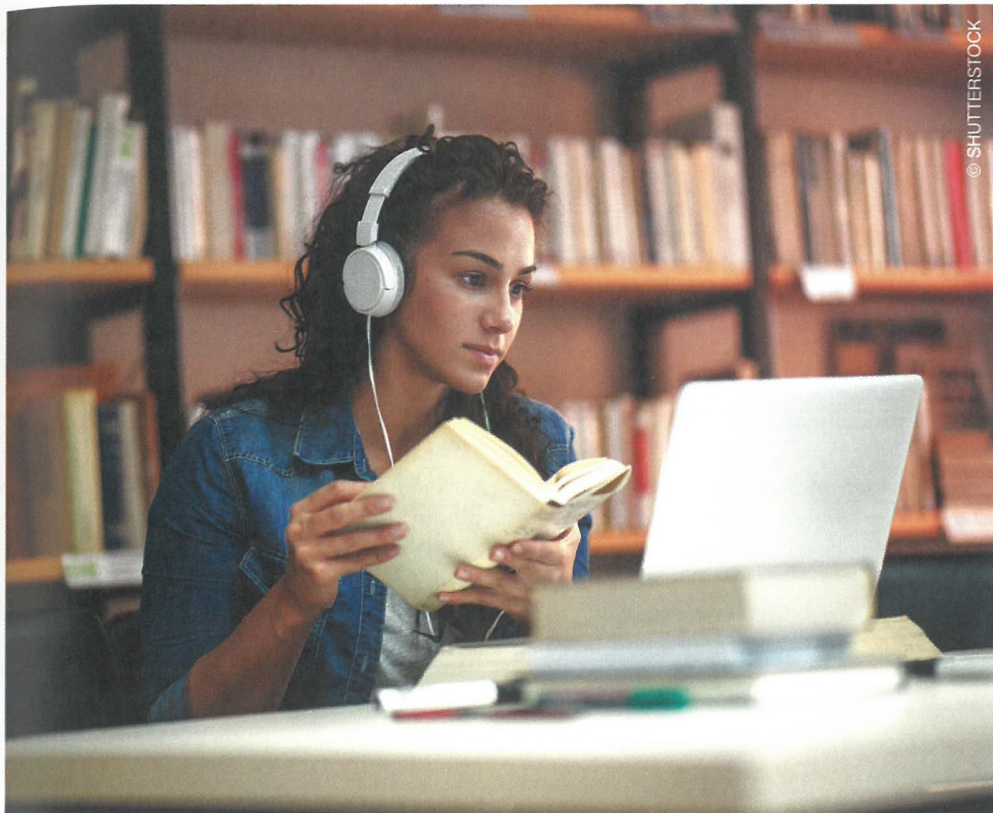
Често сравняваме ученето с храната. Какво и откъде ядем, колко често и по колко, дали ние си го приготвяме сами, или друг го прави вместо нас, кое с какво комбинираме? Аналогиите с това да учиш са свързани с източниците на знание, интензитета на този доживотен процес, усилията да знаем/можем/правим, доколко, как и къде намираме алтернативи и източници на информация. На кое вярваме и защо.

Дали и доколко обаче ученето е наша ценност? „Учи, за да не работиш“ или учи, за да работиш по-добре, по-умно и по-ефикасно? Коя е нашата истина, към какво се стре-

ним? Въпрос на поколения, гледни точки и усещане, че нашата професионална съдба зависи единствено от нас. Ако го вярваме!

Какво означава да „учиш“?

Дефиниции и теории по темата има доста. Ще го обясня, както го разбирам аз. Учиш, когато придобиваш нови знания, намиращ нов подход и затвърждаваш старите, усъвършенстваш се, ставаш по-добър, търсен, желан заради същото, повишаваш своята обща култура, от една страна, а от друга, затвърждаваш професионалните си компетенции, аргументираш се ясно, по убедителен начин и недвусмислено убеждаваш другите, че могат да ти имат доверие. Хората, които научават нови неща, изглеждат по-различно – визуално и интелектуално. По-живи са, любопитни и чес-

то критични към това, което чуят или видят. Това не ги прави недоверчиви или мнителни, а по-скоро критични, особено в това море от данни и информация. Този, който инвестира време, усилия или друг тип ресурси в тази посока, е наясно с това къде иска да отиде, а постоянното учене и усвояване на нови неща е най-удовлетворяващият път дотам. Има и по-къси пътища, но те са пълни със зависимости от това, че някой „те е уредил“, потъпкани ценности, когато те карат да вършиш неща, които не искаш, и липса на уважение, защото в очите на околните това, което си постигнал, не е благодарение на теб.

Да четеш не означава, че учиш. Да полагаш усилия не означава, че доставяш резултати. Но да не спиращ да учиш означава, че си свободен да отстояваш своите избори.

Постоянство

Няма професия, бранш или човек, който да не търпи развитие. Някъде бурно, другаде е с по-ниски темпове. Развитието е свързано с учене. Парадокс ли е, че хората стават все по-изискващи към околните, но рядко към самите тях? Макар и доста размити като понятия, професионализъмът и експертността еволюират и понякога изискванията към дадена позиция са нереалистични, неясни или утопични. Въпреки това една професия остава жива, докато методите на работа в нея търпят промени, адаптации и развитие. Тук е ролята на хората от тази професия. Техните лични мотиви, цели, желания, ангажираност и ценности са в основата дали всеки ще бъде добър в своята работа. Професионалната подготовка и качеството на доставената стока или услуга изпълват >>

Професионалната подготовка и качеството на доставената стока или услуга изпълват със смисъл всяка професия.

със смисъл всяка професия.

Съществуват компании, в които стимулирането на различен тип учене е вкоренено в тяхната корпоративна култура. То идва от осъзнатостта на собственика или управителя в добавената стойност за всеки човек от това, което автоматично добавя стойност и към самата компания. Ами ако си тръгнат тези, в които инвестираме? Може и да останат, а може и да се върнат – зависи какъв личен пример сте им давали и с какво сте ги задържали на работното им място.

Откъде учиш най-добре?

Често хората асоциират ученето като един формален процес, който се наблюдава единствено в училища, университети или подобен тип институции. Това далеч не е онзи структуриран процес с финалните оценки след това. Да, там някъде се формира критичното ни мислене и се поставя основата, но това е едва един от формалните източници на знание. Има още много допълнителни такива – курсове, тренинги, семинари, конференции. Книгите, някои професионални статии също. В професионална среда ученето често се предава от човек на човек, а да си ментор на по-млади колеги е призвание. Google знае всичко, но зависи по какъв начин търсим в него. Често изобилието от информация ни обърква, четем, но не дочитаме, а фалшивите и зле преведени новини допълнително ни объркват. Нещо повече – създават ни фалшиви светове, истории, чужди мисли и неверни цитати.

Днес е трудно да кажеш, че не може нещо да бъде намерено или научено, когато Youtube, TED, LinkedIn и други са на няколко клика с мишката. Или вече сме пренаситени от виртуално знание? И това има решение - библи-

отеките все още работят, има различни неправителствени организации, в които можеш да черпиш или даваш професионално знание, ежеседмично има някаква конференция, на която може и да бъдеш лектор. Коучингът също набира скорост, а добавената стойност от един добре направен такъв е голяма. Помисли – кое ми липсваше на мен, докато бях ученик, студент или неопитен колега? Вероятно и на сегашните това им липсва. Дай им го. Под формата на лекция, събеседване или дискусия. Сподели за своята професия, добави стойност, „зарази“ някого със своя успех. Един от най-добрите начини на учене е, когато споделяш, даваш... преподаваш.

Начините на усвояване на нова информация са различни. Общото при тях е, че, ако ти е важно, интересно и можеш да го разбереш, автоматично процесът става удовлетворяващ и носи смисъл. Запитайте се – ако утре спечелите голяма сума пари, колко от нея ще инвестирате за себе си в някой от ме-

тодите на учене?

Защо ученето е трудно?

Изискват се усилия. От това да дефинираш какво не знаеш, да го приемеш и да имаш план в главата откъде можеш да го направиш. Ако е достатъчно силна потребността от знание, това е една от гаранциите, че мотивацията за действия ще постигне целта. Усилията често са индивидуални, рядко на някой друг и никога плод на късмет. В професионален аспект усилията също са лични. Развитието на всеки от човек е неговата лична отговорност, не на неговия работодател. Да, той би могъл да добави стойност под една или друга форма, но не е длъжен да го прави. Понякога усилията изискват време, което изнервя и отказва по-нетърпеливите. Често изисква отдаденост и фокусиране към резултат. Невинаги струва пари, но в зависимост от източника би могло да има нужда от подобна инвестиция. Инвестиция, а не разход е и точното определя- >>

© SHUTTERSTOCK

Милен Великов е работил на различни позиции с фокус HR – от стажант до директор. До 2017 г. е бил докторант в БАН. Има 3 магистърски степе-

ни – „Управление на човешките ресурси“ в УНСС, „Организационно поведение и консултиране“ от СУ „Св. Климент Охридски“, както и „Социална и организационна психология“ в Нов български университет. Бакалавър е по „Икономика и организация на труда“ от УНСС. Има завършена степен по Human Resource Management в Chartered Institute of Personnel and Development и е сертифициран кариерен консултант – Global Career Development Facilitator. През 2019 г. се сертифицира като Coach към ERICKSON.

В последните години Милен Великов активно споделя своята гледна точка в повече от 90 статии в различни медии. Той е канен за лектор в Стопанския факултет към Техническия университет (София), УНСС и СУ „Св. Климент Охридски“. Участва в благотворителната кампания „Изплетн топлина“, подпомага кариерното развитие на ученици в 6 сезона на ABLE Mentor, лектор, ментор и кариерен консултант на студенти с профил архитектура. През август 2017 г. той иницира първото национално проучване с фокус професионалното прегаряне (бърнаут) сред HR гилдията в България, а през април 2018 г. завърши друго негово проучване сред 2851 души с фокус „Професионалните ценности в България“. През 2018 г. той беше един от лекторите на TEDx - Пловдив.

не на това да инвестираш усилия и ресурси да станеш по-добър в своята професия и не само в нея.

Не е лесно, но кой ни е обещавал да бъде таква? Припомнете си, че във всяко състезание има различни атлети, но по-подготовеният, тренираният и ангажираният към собственото си развитие печели. Вие избирате дали да участвате, или да спечелите в този живот. И при двете сте състезател, но при второто обемът на положените лични усилия е по-голям.

Какво би станало, ако не учиш постоянно в професията си?

Рискуваш да останеш посредствен, понякога некомпетентен и със сигурност – неадаптивен. И причините винаги са у теб – не полагаш усилия, не вярваш, разчитаеш винаги на друг, отлагаш, не спазваш ангажиментите пред самия теб, осланяш се на стереотипи и рационализации, черноглед си, избягваш хората, чакаш... чакаш... чакаш. Друга причина може да е свързана с това, че не искаш да си там, където си. Премести се, не си дърво. Научи нещо ново, това, което те кара да не мислиш за нищо друго, докато го правиш. Смени компанията, мениджъра, позицията или отдела. Направи нещо. Събуди се, вдъхнови се и запали искрата на любопитството. Нищо не е черно и бяло, нищо не е само добро или лошо, никой не е идеален. Пътувай, повиши своята толерантност, повярвай в себе си – дай пример на околните със своята промяна. Какво искаш да говорят околните за теб, докато те няма в стаята?

Нито един успешен професионалист не се е родил такъв. Такъв се става чрез постоянно учене и анализ на наученото. Винаги има още една гледна точка, поне още един на-

чин и повече от едно решение. Намери ги, продължи.

Има ли край ученето в професията?

Има, когато вече не желаеш да си там, където си. Когато в понеделник искаш да е петък. Когато ти е писнало от всичко, но не правиш нищо. Предал си се или не ти пука за теб самия. Мързи те, мразят всички, защото те са виновни. Или пък може това, което си постигнал, да ти е достатъчно. Не си амбициозен, не искаш кариера, страх те е от промени. То ще стигне днес, но няма да стигне утре. А единствено утре подлежи на промяна – днес вече е минало, а миналото не се променя.

Ученето е процес, а не еднократен акт с начало и край. За да си добър, трябва да тренираш. Да опитваш, да възприемаш новото, да търсиш решения, да анализираш и защитаваш своите гледни точки. Но да си готов да приемеш и останалите. И тук аналогията с храната е актуална. Спираш да учиш, когато осъзнаеш, че вече не си гладен.

Кои са най-гобрите учители?

Често са тези, които са преминали през доста провали, допусkali са грешки, падали са, но са ставали, за да продължат напред. Такива може да са близки, роднини, непознати или учителите, които са ни учили формално досега. Всеки има своята история, която малцина знаят. Друг тип може да са хора, които четат повече от нас или пишат, имат знания и валидни аргументи, които биха ни помогнали да доразвием своето критично мислене. Карат ни да се замислим и да допуснем другата гледна точка. По-възрастните от нас са извор на знания и подходи, които са подпомагали тях тогава. Мислите, че им е било по-

лесно, отколкото на нас сега? Дали това е нашето – нека помислим, пробваме и решим. Всеки добър мениджър, който е там, защото има такива качества, е добър извор на знание. Той знае как да те вдъхнови, провокира и ни накара да мислим. Подобни личности не се срещат често, но щом работиш веднъж с тях, следваш ги цял живот. Добри учители могат да бъдат и различни доказани професионалисти в нашата сфера, готови да инвестират време и знания, за да бъдат наши ментори в професията. Винаги ще има някой по-добър или успял от нас, но винаги ще има такъв, който е готов да сподели откровено как го е направил.

Къде са тези учители? Ами около нас – колеги, приятели, близки или роднини. Огледайте се, попитайте ги за съвет, помолете ги за помощ. Не е срамно, нито ще станете по-зависими, отколкото си мислите, че сте. Направете го учтиво, с усмивка и достатъчно уважително. И не се отказвайте, ако дефинирате някой като извор на знание, да го чуete отново, да го изчетете или следвате. Никой нищо даром не дава, покажете, че го искате и сте готов да го вземете.

Защо е нужно да се учиш постоянно в професията?

- За да си освободен от страха, че утре няма да останеш на работа.
- За да си уверен, че никога твоя грешка няма да доведе до загуба на човешки живот или поругана кариера.
- За да бъдеш успешен и щастлив с това, което правиш.
- За да се чувстваш жив и полезен на някой друг.
- За да оставиш нещо след себе си и да бъдеш светъл пример за своите деца.